

Jugoslovanske čete okupirale Italijanski luki Skader in Zader!

Nemške motorne divizije dosepele do Egejskega morja preko grške Tracije. Angleški letalci bombardirali nemška vojaška oporišča v Bolgariji, vlada pa je pretrgala diplomatske odnose z Ogrsko. London priznal navzočnost angleških čet v Grčiji. Fašistične garnizije izolirane v južozapadnem delu Abesinije

ERIN, ŠVICA, 8. apr.—Italijanci so vabljivi dve pristanišni mesta v južozapadnem delu Jadranskega morja, se glasi sem dopisovalski iz Berlina. Ti sta Zader in Albanija. Obe mesta sta v jugoslovanskih rokah. Italijanci so pustili velike zaloge materiala v Zadru po evakuaciji.

ERIN, ŠVICA, 8. apr.—Nemške motorne divizije dosepele do Egejskega morja preko grške Tracije. Poročila iz Aten omenjajo, da je Grčija od evakuacije Tracije in formirala novo vojsko ob reki, sto milij zapadno.

ATENE, GRČIJA, 8. apr.—Tu so poročili, da so Grki poklali velike nemške vojske v južozapadnem delu Abesinije, ki se je vrnila iz južozapadnega gorovja. To so tudi več nemških vojakov, ki so se spustili na tla s palčnicami pa so dve trdnjavi.

LONDON, 8. apr.—Angleški letalci so metali bombe na nemška oporišča v Bolgariji in v Sofiji. Tarča bombardiranja iz zraka so bile tudi koncentracije.

Angleška vlada je pretrgala diplomatske odnose z Ogrsko, nemško nacijske Nemčije in Italije Italije. Angleški politik v Budimpešti je bil po domov.

Washington, D. C., 7. apr.—Vojni tajnik Cordell Hull je izdal poslaniški urad v Belgradu, da mora biti vedno odprt, pa je obvestil poslanika B. Laneja, da želi, da se v stalnih stikih z jugoslovansko vlado. To po izjavi uradnih virov v Belgradu in v zvezi s skrbjo ameriških državljanov v Jugoslaviji. Ti so izjavili, da se niso bili inštrirani, ali je jugoslovanska vlada zapustila Belgrad ali ga zapustila, kljub temu da vlada ni odredila potrebne ukrepe za slučaj, če se bo vlada iz Belgrada.

Ukazano je bilo, da se v jugoslovanskih tovarnih obratih nahaja v ameriških rokah. Ti bodo morda mobilizirani za transportiranje ameriškega orožja in bojnega materiala v Jugoslavijo.

LONDON, 7. apr.—Navzočnost angleške armade in bojnih letal v Grčiji je bila danes naznanjena. To tvorijo angleške, avstralske in novozeelandske čete, ki so bile poslane v Grčijo in Jugoslavijo. Mini-ster za informacije ni povedal, koliko vojakov se nahaja v Grčiji. Prej objavljena poročila, ki so bila potrjena, so se glasila, da angleška armada šteje 100.000 mož.

Minister za notranjo obrambo Morrison je v svojem govoru v Nottinghamu komentiral nemško napoved vojne Jugoslaviji in Grčiji. "Kar se je zgodilo, smo pričakovali že dolga časa," je dejal. "Ugibali smo, da bo to udarec. Upam, da bo v našem Balkanu, in da se bo odločila za akcijo."

Casopisna agencija Reuters je citirala nemški komunikate, da so italijanski letalci bombardirali važne vojaške objekte v južnem delu Jugoslavije. Metali so bombe na Split, pristaniščno mesto, Kotor in mesta v Hercegovini. Slična poročila je objavila italijanska uradna časopisna agencija Stefani.

Letalski minister poroča, da so roji angleških bombnikov ponovno bombardirali letališča, vojaška skladišča in druge objekte na francoskem obrežju. Bombe, katere so vrgli, so povzročile ogromno škodo in zanetile mnogo požarov.

Berlin, 7. apr.—Tu poročajo, da so nemške bombe padale na industrijska središča na Škotskem, letališča in pomorske baze v južozapadni Angliji. Vrhovno poveljstvo omenja, da so bili štiri angleški bombniki sestreljeni danes jutraj po napadu na Brest. Nadaljnja vest pravi, da so nemške podmornice potopile štiri angleške parnike v bližini Firth of Fortha.

Kairo, Egipt, 7. apr.—Italijanska armada okrog 70.000 mož, ki je pobegnila iz Addis Ababe, glavnega mesta Abesinije, ki je zdaj v angleških rokah, in iz drugih krajev, se nahaja v pusti, iz katere se najbrže ne bo izmotala. Domačini pod poveljstvom bivšega kralja Selazija so včeraj zasedli mesto Debra Markos, ki leži 120 milj severozapadno od Addis Ababe.

Več fašističnih garnizij je izoliranih v južozapadnem delu Abesinije, kamor zdaj prodirajo južnoafriške čete. Znamenja kažejo, da bodo morale kapitulirati.

Angleške in "svobodne francoske čete" prodirajo naprej proti pristaniščnemu mestu Massaua, Eritreja, ki leži ob Rdečem morju. Prodiranje se je pričelo po okupaciji Asmare, glavnega mesta Eritreje.

Borba za industrijsko demokracijo se bo nadaljevala

New York, 5. apr.—John C. Phillips, predsednik svetov unije CIO v Pennsylvaniji, je napovedal nadaljnje stavke v industrijah. Dejaj, da so se delavci odločili za nadaljevanje borbe za ohranitev industrijske demokracije in izboljšanje svojega položaja. Stavk ne bi bilo, če ne bi mogoče korporacije, ki kujejo ogromne profite na račun narodne obrambe, vodile kampanje, katere cilj je uničenje delavskih organizacij.

Kanada pospeši gradnjo ladij

Ottawa, Kanada, 5. apr.—Harvey R. MacMillan je bil imenovan za direktorja odbora, kateremu je bila poverjena naloga pospešitve gradnje bojnih ladij in parnikov. Imenovanje je naznanil C. D. Howe, minister za municijo. Letalski minister je istočasno naznanil doseg sporazuma z Ameriko glede konstrukcije letališč ob črti, ki drži iz Združenih držav do Britske Kolumbije in od tam do Alaske.

Splošna mobilizacija v Rumuniji

Berlin, Švica, 7. apr.—Tu presteženo radijsko poročilo pravi, da je Rumunija odredila splošno mobilizacijo. To spravlja v zvezi s pravkar sklenjenim prijateljskim in nenapadnim paktom med Jugoslavijo in sovjetskimi Rusiji. Rumunski vojaški oddelki so koncentrirani ob reki Prut, kjer je meja med Rusijo in Rumunijo, že več dni.

New York, 7. apr.—Radijsko poročilo iz Bukarešte pravi, da je jugoslovanski topovi ob reki Donavi bruhaajo krogle na Ostrovo, rumunsko mesto na drugi strani Donave. Jugoslovanska letala so metala bombe na rumunsko ozemlje in vlada je poslala protest Jugoslaviji.

Ankara, Turčija, 7. apr.—Uradni krogi so izjavili, da je Turčija pričakovala nacijski sunek na Balkanu, zato je napad na Jugoslavijo in Grčijo ni presenetil. Dalje so izjavili, da hoče Turčija ostati nevtralna v konfliktu. Vest, da se je turški kabinet sestal na izredni seji in razpravljal o razpletu vojne, je bila zanikana.

Nemški poslanik Franz von Pappen je sinoči imel dolg razgovor s turškim zunanjim ministrom Doznavo, da ga je zagotovil, da Nemčija ne bo napadla Turčije, nezavojevane zavetnice Velike Britanije. Poslanika Jugoslavije in Grčije sta informirala Turčijo, da sta državi v vojni proti Nemčiji in Italiji.

Delavski department izravna mnogo sporov

Washington, D. C., 7. apr.—Francis Perkins, delavska tajnica, je poročala kongresu, da so člani spravnega biroja delavskega departamenta izravnali 218 stavk, preprečili 67 stavk, izpurov in kontroverz v zadnjih tednih. V teh je bilo prizadetih 121.383 delavcev.

PRELOM MED ANGLIJO IN FRANCIJO BLIZU?

Darlan omogočil izkrcanje nemških čet v Libiji
NEMCIJA OBDOLŽENA AGRESIJE

London, 7. apr.—Čeprav je angleška oborožena sila zavojevana v bitkah z nemškimi četami v Grčiji in Jugoslaviji, so se pokazala znamenja, da popoln prelom med Veliko Britanijo in Francijo ni več daleč. Vladni krogi, vojaški opazovalci in časopisi očitajo admiralu Jeanu Darlanu, podpredsedniku francoske vlade in zunanjemu ministru, da je on omogočil izkrcanje nemških čet v Libiji, ki zdaj operirajo tamkaj in ogrožajo Cirenajko in morda tudi Egipt. Darlan je zahrbtno udaril po Veliki Britaniji v momentu, ko je obljubila popolno vojaško pomoč Grčiji in Jugoslaviji, svojima zavetnicama.

General Ernest Swinton, vodilna angleška vojaška avtoriteta, piše v listu Empire News: "Admiral Darlan postaja, kar se tiče Anglije, kvalificiran sovražnik št. 3. Izkazal se je kot zavetnik nacijev in kadar govori v Vichyju, je to tehnično glas iz Berlina. Njegova roka je bila vidna, ko so francoske obrežne baterije sipale krogle na naše bojne ladje, ki so skušale preiskati francoske parnike na podlagi evidence, da ti vozijo kontraband Nemčiji. Ta akcija se je pripetila v bližini alžirskega obrežja. Čas odločitve je blizu in Darlan mora pojasniti, zakaj je nižal, ko so nacijske mehanizirane sile transportirale vojaške čete, ki se zdaj bore proti nam v Libiji.

List Sunday Express, ki ga izdaja lord Beaverbrook, minister za produkcijo bojnih letal, je objavil uvodnik, ki pravi: "Dve državi zdaj ovirata naše militariistične napore. To sta Francija in Irska. Obe zahtevata v tem kritičnem momentu dalekosežne koncesije, čeprav vesta, da jih Anglija ne more dati."

Vichy, Francija, 7. apr.—Uradna jugoslovanska izjava, objavljena tukaj, očita Nemčiji agresivno njeno poziv.

Družba za podaljšanje delovnih ur

Plača in pol za čezurno delo

Chicago, 7. apr.—Uradniki International Harvester Co. so sinoči naznanili, da so za podaljšanje delovnih ur na 48 na teden. Tovarne naj bi obratovale šest dni v tednu in za osem ur dodatnega dela naj bi delavci prejeli plačo in pol.

Uradniki so izjavili, da so delavci v tovarnah v Richmondu, Ind., v katerih je bila stavka nedavno končana, že odobrili načrt glede podaljšanja delovnega tedna. Oni upajo, da bodo načrt odobrili tudi delavci, uposleni v tovarnah v Chicagu in West Pullmanu. Spor, izvirajoč iz stavke, katero je vodila unija Farm Equipment Workers CIO, je bil predložen v rešitev federalnemu posredovalnemu odboru. Unija CIO je šla v boj za priznanje, zvišanje mezde in odpravo akordnega dela.

Kompanija pravi, da je za podaljšanje delovnega tedna, da pospeši produkcijo, ki je bila ustavljena zaradi več tednov trajajoče stavke. Ona ima mnogo naročil, katere je treba izvršiti.

Načrt proti stavkam sprejet

Austin, Tex., 5. apr.—Senatna zbornica je soglasno sprejela zakonski načrt, ki označuje nasilja v teku stavk za kaznjiv prestopek. Vsaka oseba, ki skuša preprečiti komu vstop v tovarno ali delavnico, v kateri je oklicana stavka, je podvržena kazni od enega do dveh let zapora. Načrt, ki je bil že prej sprejet v nižji zbornici in postane zakon, ko ga guvernir podpisše, prepoveduje tudi zbiranje ljudi v bližini prostorov, kjer je v teku delavski konflikt.

Tobin oduzel čarter uniji

New York, 5. apr.—Daniel J. Tobin, predsednik mednarodne bratovščine voznikov (ADF) je oduzel čarter tukajšnji krajevni uniji, ker se je uprla zahtevi, da mora odstaviti svojega predsednika Hylmana Singerja, raketirja in bivšega kaznjenca. Tobin je dejal, da je storil ta korak, ker so člani unije ignorirali njegov poziv.

Domače vesti

Obiski
Chicago.—Frances Martinšek iz Milwaukeeja, Wis., je 7. aprila obiskala gl. urad SNPJ in uredništvo Prosvete.

Vesti iz Minnesote
Eveleth, Minn.—Dne 31. marca je tu umrla Uršula Okorn, stara 60 let in doma iz Kranjske gore na Gorenjskem. V Evelethu je bivala 36 let in zapuščala moža, pet sinov in hčer. Bila je članica SNPJ.

Profesorji odgovorili Hutchinsu

Obsodba apela za mir

Chicago, 7. apr.—Pet profesorjev čikaške univerze, ki so za pomoč Veliki Britaniji, čeprav bi ta lahko potisnila Ameriko v vojno, je odgovorilo dr. Robertu M. Hutchinsu, predsedniku te univerze, ker je nedavno v svojem govoru po radu apeliral za mir. V odgovoru naglašajo, da je bil Hutchins zapeljan in da igra vlogo v prilog Hitlerju.

Predsedniku so odgovorili profesorji Jerome G. Kerwin, Bernadotte E. Schmitt, Richard P. McKeon, Paul H. Douglas in William H. Spencer. Hutchins je v svojem govoru poudarjal, da bo Amerika izgubila demokracijo, če bo šla v vojno.

Profesorji v svojem odgovoru pravijo, "da vprašanje ni vojna ali mir, temveč svoboda ali sužnost. Združene države morajo nuditi svojo pomoč Veliki Britaniji in njenim zavetnikom, a-kopprav bi ta pomenila vojno, če hoče ohraniti svojo demokracijo."

Izboljšanje mezdnega zakona

Fleming predložil poročilo kongresu

Washington, D. C., 7. apr.—Philip B. Fleming, administrator zakona minimalne mezde in maksimalnega delovnika, je v svojem poročilu kongresu poudaril, da so se dohodki delavcev v industrijah, ki plačujejo nizke mezde, povečali za \$100,000,000 v enem letu. On je tudi priporočil izboljšanje tega zakona.

Fleming omenja med drugim, da je odpor proti temu zakonu s strani delodajalcev prenehal, odkar ga je federalno vrhovno sodišče proglasilo za ustavnega. To se opaža v izboljšanju odnosov med delavci in delodajalci. Fleming je naglasil potrebo kooperacije z ozirom na izvajanje programa narodne obrambe. Napake, izvršene v prvi svetovni vojni, ko je šla Amerika v konflikt, se ne smejo ponoviti.

Francozi pozdravljajo ameriškega diplomata

Marseilles, Francija, 7. apr.—Več tisoč ljudi se je zbralo pred hotelom La Canabiere, v katerem se je nastanil ameriški poslanik William D. Leahy po prihodu v to mesto. Množica je vzklikala, dokler se poslanik ni prikazal na balkonu. Leahy se je zahvalil ljudem in dejal, da je vesel, ker se mudi tu. Policija je potem razgnala množico. Leahy je prišel v Marseilles, da si ogleda parnik Ameriškega rdečega križa Exmouth.

Angleška ladja rešila mornarje

Neka kanadska luka, 7. apr.—Angleška bojna ladja je izkrcala 39 častnikov in članov posadke tovornega parnika, katerega je nemška podmornica potopila v bližini irskega obrežja. Mornarji so povedali, da so trije člani posadke utonili, ko se je parnik potopil.

AVTNA UNIJA IN KOMPANJA SKLENILI SPORAZUM

Vlada posegla v spor med rudarji in operatorji

STAVKA V JEKLARNAH ODVRNENA

Washington, 7. apr.—Stavka, katero je oklicala avtna unija CIO v tovarnah Allis-Chalmers Mfg. Co., Milwaukee, 22. januarja, je bila sinoči končana. Sporazum med kompanijo in unijo je bil dosežen na konferenci, ki jo je sklical federalni posredovalni odbor in katera se je vrnila za zaprtimi vrati devetnajst ur.

Federalni odbor je interveniral potem, ko je wisconsinški guvernir Julius P. Heil izjavil, da so državne avtoritete brez moči in da so se vsi naporji glede izravnave konflikta izjalovili. Sporazum, dosežen na washingtonski konferenci, morajo ratificirati člani avtne unije. Ed Hall, reprezentant unije, je dejal, da bo priporočil sporazum v odobritev na masnem shodu, ki se bo vršil danes v Milwaukeeju. "Ako bo ratificiran, se bodo stavkarji jutri vrnili na delo," je dejal.

Max W. Babb, predsednik kompanije, je tudi izjavil, da bodo tovarne jutri obnovile obrat.

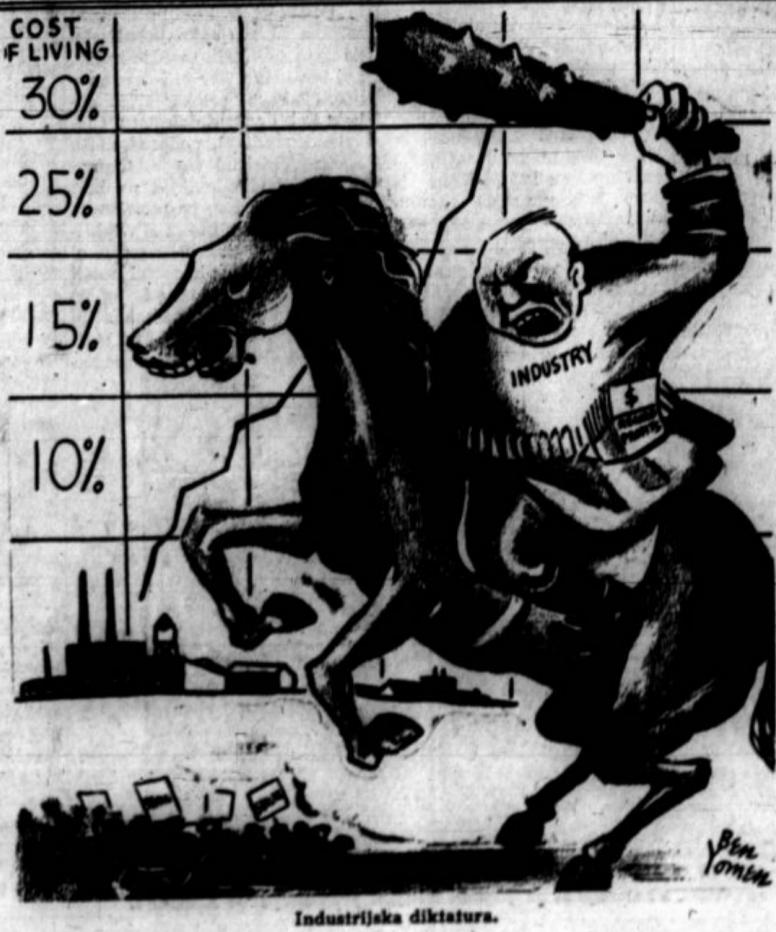
Sporazum določa pogajanja glede zvišanja mezd in da ne sme biti stavke ali izpora v dobi veljavnosti pogodbe. Ta mora biti obnovljena vsako leto, unija in kompanija pa morata obvestiti druga drugo 30 dni vnaprej, toda obrat ne sme biti ustavljen.

New York, 7. apr.—Dr. John R. Steelman, direktor spravnega odbora federalnega delavskega departamenta, je posegel v konflikt med rudarsko unijo UMWA in operatorji, ki se ne morejo zediniti glede sklenitve pogodbe, ki naj bi nadomestila ono, katere veljavnost je potekla 1. aprila. Predlog, da se sklene nova pogodba za prihodnji dve leti, je naletel na odpor pri operatorjih iz južnih držav. Izjavili so, da ni sprejemljiv za grupo v celoti in namignili, da ga bodo odklonili. Razkol med operatorji ovira pogajanja. Obrat na polju mehkega premoga počiva od 1. aprila.

V New Yorku se vrše tudi pogajanja med reprezentanti jeklarske unije CIO in United States Steel Corp. Sinoči je bilo naznanjeno, da so se reprezentanti obeh grup zednili, da je klarne te korporacije obratujejo naprej do 15. aprila v smislu provizij stare pogodbe. S tem je bila stavka, ki je imela biti oklicana jutri popolnoma, odvrnjena. Pogajanja glede sklenitve nove pogodbe so bila danes obnovljena. V tovarnah korporacije U. S. Steel dela okrog 261.000 delavcev.

Detroit, Mich., 7. apr.—Uradniki Ford-Motor Co. so izjavili, da je stavka, katero je oklicala avtna unija CIO in katera je ustavila obrat v vseh tovarnah te kompanije, posledica komunistične zarote. Cilj te je oviranje izvajanja obrambnega programa. Obdolžitve sta izrekli Harry H. Bennett, načelnik Fordove privatne policije, in I. A. Capizzi, odvetnik kompanije.

James F. Dewey, federalni posredovalec, je izrazil upanje, da bo danes dosežen sporazum med unijo in kompanijo. Na konferenci bo unija predložila svoje zahteve, ki vključujejo zvišanje mezde, priznanje in odpravo Fordove privatne policije. Mag. nat Ford je že večkrat izjavil, da je za pogajanja z delavci, toda podpisal ne bo pogodbe z nobeno unijo.

Industrijska diktatura.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT
GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE
Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narobina za Zdravne države (taven Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Glencoe \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za Inocentivo \$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Glencoe \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of contributions and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsi kar ima stik s listom
PROSVETA
1857-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois
MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v obljubo na primer (April 26, 1941), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Glasov iz naselbin

Vojna in druga politika v Prosveti

Cleveland.—Zadnje čase se precej piše, kdo zavzema pravilno stališče: ali glavni urednik Prosvete br. Molek, ki zagovarja predsednika Roosevelta in administracijski načrt za pomoč Angliji in njenim zaveznicam, ali pomožni urednik Anton Gardn, ki piše, da se ne strinja z administracijsko politiko, ker smatra, da vodi v vojno.

Že vse zadnje leto sem opazoval mnenje med našimi naročniki Prosvete in Proletarca, pa tudi med drugimi našimi ljudmi, katere srečujem in obiskujem dan za dnevom, tedn za tednom, mesec za mesecem kot zastopnik teh listov. Iz vseh teh obiskov in pogovorov sem dognal, da se velika večina, približno 80%, strinja z gl. urednikom Molkom in predsednikom Rooseveltom in približno 20% s Tonetom Gardnom. Pri tem upoštevam vse argumente. Skoraj sem gotov, da bosta tako potrdila tudi ostala dva glavna zastopnika, namreč Anton Zornik in Anton Cvetan. Upam tudi, da bo skoro vsakdo verjel takim ljudem, ki so vedno med ljudstvom in poznajo tako zvano "javno mnenje."

Med ljudmi sem dognal tudi to, da je mnogo naših rojakov, toda ne večina—okrog 35%, ki so za to, da nastopi Amerika tudi z armado proti armadam diktatorjev, ako bo potrebno. Nadalje sem dognal, da se velika večina naših ljudi strinja z Jugoslovani, oziroma Srbi, ki so se uprli nasilniku Hitlerju in nje govemu nacijskemu osišču. In vsi ti imajo po mojem mnenju prav. Vsi dobro vemo, da imajo Jugoslovani prav težko ostališče, pa vendar je bolje, da so se postavili v bran; in ako stoji pred propadom, je bolje, da propadejo častno kot pa nečastno. V prvem primeru se ojunajo zavezniki—Anglija, Grčija, Turčija, Amerika in lahko se zdrami iz svoje hinavške nevtiralnosti tudi Stalin in Rusija. In tako nastane vse drugačna svetovna situacija.

Kdor verjame, da je današnja svetovna vojna povsem kapitalistična in buržvazna, kot je bila na primer zadnja in vse druge pred njo, tak človek se ne poglubi globoko. Najbolje rečeno, s takimi ljudmi je nekaj narobe. Tako mora biti narobe tudi z onimi, ki pravijo, da Amerika ne sme pomagati Angliji, ker je buržvazna in naj se jo uniči. Ja, je buržvazna z aristokracijo in lordi vred, ne pa angleško ljudstvo, to je delavci in kmetje. In ako zmagajo slednji, upamo, da bodo obračunali z lordi in aristokracijo.

Menda ti ljudje mislijo, naj Amerika čaka, da bo fašizem vse premagal, potem pa naj pride še sem in naj še nam natrosi nekaj Hitlerjeve "svobode". Ja, s takimi ljudmi je gotovo nekaj narobe.

Kar se tiče druge domače ali svetovne politike, da bi se morala popolnoma odpraviti iz dnevnika Prosvete, to pa ne gre. To je sploh nemogoče, nekoristno in škodljivo. S tem načrtom se jaz ne strinjam in sem skoraj prepričan, da se ne strinja tudi velika večina Prosvetinih

čitateljev. Tudi se ne strinjamo s takimi sitirijami in prepriki, kot so zadnje čase v Prosveti. Kot jaz vidim, je vzrok temu to, ker gl. urednik piše in trdi to, kar sem prej omenil, pomožni urednik pa nasprotno. Bolje bi bilo, da bi se v tem nekako "uglivala" in sporazumela, ker na ta način čudno izgleda in tudi nič ne koristi.

Prosim, med ljudi pojdite malo več in boste videli in slišali ter spoznali, da imamo jaz in drugi glavni zastopniki prav, ker slišimo ljudsko plat zvana. S tem ne mislim nikogar žaliti.
Anton Jankovich, 147, zastopnik.

Roosevelt in biblija
Milwaukee, Wis.—Svetujem onim dopisnikom Prosvete, ki se toliko spotikajo nad br. Gardnom zaradi njegovih člankov, naj počakajo, da bo enkrat konec tega vojnega dirindaja in šele potem bomo lahko sodili, kdo je v pravem.

V 62. št. Prosvete piše br. Frank Tolmenc, da Roosevelt ne bo vprašal Gardna, kaj bo predlagal kongresu. Tudi br. Tolmenc ne bo vprašal. Čitam, da je Roosevelt dovolil naročilo pet milijonov biblij za ameriško armado in mornarico. Te biblije bodo gotovo stale lep denar, ne verjamem pa, da je Roosevelt vprašal koga, predno je to dovolil. Kdo ima največ koristi od biblije, bodo svobodomiselnih čitatelji lahko vedeli.

Br. Tolmenc pravi, da že 25 let čita Prosveto, meni se pa vidi, da se ni dosti naučil iz nje.

Fr. Juvan, 584.
Urednikova pripomba: Zakaj ne bi dopisnik svetoval tudi br. Gardnu, naj počaka konca vojne s svojimi zaključki kako bo po vojni? Če misli, da je njegov nasvet dober za druge dopisnike, bi moral biti dober tudi za našega kolonjarja.

Nič ni hudega
Piney Fork, O.—Ko zadnje nedelje v marcu sedim s prijateljem v gostilni pri čaši piva, me vpraša, če sem že čital Prosveto od zadnjega petka. Odgovorim mu, da še ne, ker bom šel jutri na pošto. On je član jednote in zvest naročnik Prosvete, pa tudi ve, kaj čita in presodi, kaj je dobro in kaj ne. Pravi mi:

"V tisti številki Prosvete zopet napada nekdo Gardna, neki Tominc iz Rock Springsa, Wyo. Nace, napiši kaj v Gardnov zagovor. Jaz se popolnoma strinjam z njim in sploh vsakdo, ki ima kaj izobrazbe, se mora strinjati. Take dopise kot je ta, je treba onemogočiti. Če ne razumejo, kaj čitajo, tudi ni treba v javnost tega kazati. Nace, Gardn je tvoj prijatelj in boš ja kaj napisal v njegov zagovor. Kar pišeta Frank Tominc iz Rock Springsa in John Novak iz Philadelphije, je že od sile." Tako je govoril moj prijatelj.

Torej naj mi bo dovoljeno, da malo opišem, kaj je Tone Gardn in kako sva se midva seznanila. Ako se komu suhoparno zdi, naj mi oprost.

Nekako pred 25 leti sta prišla iz Clevelanda v Glencoe, O., Anton Gardn in Frank Bavdek in dobila delo v premogorju.

(Frank je pred nekaj leti umrl v Kraynu, Pa., kjer je bil tudi postar.) Oba sta mi izročila članske knjižice od socialistične stranke—od kluba 27 JSZ—da ju kot tajnik kluba 2 vpišem v našo postojanko. Oba sta bila dobra pevca—pela sta pri Zarji v Clevelandu. Bavdek je tudi precej dobro obvladal angleščino. Gardn, kot 21-letni fant, je bil vseleže značaja in se je hitro priljubil pri glenkovskih rojakih. Kot pošteniaka so ga povsod radi sprejeli na hrano in stanovanje. Meni je rekel: "Jaz sem precej vnet za socialistično stranko in petje." "Potem bova pa dobra prijatelja," sem mu odgovoril.

Jaz sem fanta precej občudoval. V prostem času je imel vedno kaj v roki, bodisi časopis ali knjigo in čital. Večkrat mi je rekel, da bi se rad naučil angleščine in je precej hrepenel po izobrazbi. Parkrat je šel iz Glencoea v Cleveland in zopet prišel kmalu nazaj. Ko je prišla vojna, ga je vrgla precej s tira in večkrat je omenil, da bi šel najraje kam v šolo. "Kar pojdi," sem mu dejal. In res je šel v Dubuque, Iowa, in v enem letu se je precej privadil angleščini.

Par let pozneje je šel v delavsko šolo v Brookwood Labor College blizu New Yorka, kjer je bil vsega skupaj tri leta. Ker se je zelo zanimal za rudarsko unijo UMWA, se je iz Brookwooda, zopet vrnil v Glencoe. Toda rov Dolora, v katerem sva prej delala skupaj, je bil zaprt (od 1923 ni več obratoval in je opuščeno), kakor tudi več drugih jam v tamkajšnji dolini, in ni tam mogel dobiti dela. Potem ga je dobil na Bartonu, kamor se je preselil, od tam pa je šel v Bridgeport, ko je dobil delo v rovu Stanley. Ko je tudi ta rov prenehal z obratom, je šel v Cleveland, ker v drugih rovih, ki so še obratovali v vzhodnem Ohio, je bilo že takrat težko dobiti delo. V Clevelandu je potem dobil delo v zadrugi.

Ko je bil še v Glencoeu, so pri Proletarcu potrebovali upravnik in je enkrat prišel tja urednik Zaitz, da bi ga dobil za upravnika. Na vse načine ga je nagovarjal, toda ni nič opravil, ker Tone je bil takrat zaverovan pred vsem v rudarsko unijo, v kateri se je mislil udeležiti. Ampak radi prej opisanih razmer je bil potisnjen iz te industrije kakor tisoč in tisoč drugih. Jaz sem ga zmeraj nagovarjal, naj skuša priti v glavni urad SNPJ za pomočnika.

Tisto tedensko kolono, katero piše v Prosveti, sem mu tudi jaz svetoval, to je naj piše članke pod svojim imenom. Da sta z Molkom v konfliktu glede taktike, ni nič novega niti posebnega. Nekateri mislijo, da vladá med njima strašna jeza, ampak jaz vsem tem povem, da so v veliki zmoti, ko se vtičejo vmes. Jaz vem, da Tone visoko ceni Molka, kot ga tudi jaz radi njegovih povesti, pesmi, dram in znanstvenih člankov, ki jih je napisal.

Tudi midva s Tonetom sva bila dostikrat v konfliktu glede taktike in sva tako debatirala, da naju so včasih sosede mirili, naj bova tiho, ker je že pozno v noč. (Takega "pričkanja" in debate je bil enkrat deležen v Clevelandu tudi gl. podpredsednik Andrej Vidrih.) On je bil zmeraj bolj radikalen, jaz pa bolj zmernen. Sedaj se pa popolnoma strinjam z njim in sva si v taktiki enaka.

Tone Gardn ima pri meni shranjenih do pol tone knjig, ki trohne v kleti v zabojih, kar jih nisem mogel dati v sobi na poli-

co. Nekaj sem jih razposodil, toda mi jih niso vrnil. Zdej ne bodo za drugam kot za clevelandski muzej, kot tudi moje knjige in slike—upam, da bodo po moji smrti dobili zanje mesto v slovenskem muzeju.

Včasih sem premišljeval, ako je Gardn prečital vse te knjige, ki jih ima pri meni, in ako mu je le petina v glavi ostala, tedaj je že s tem dosegel precej visoko izobrazbo. Zato bi priporočal, da ne kritizirate glavnega urednika Molka, pa tudi ne pomožnega urednika Gardna, ker ne veste, kaj delate; oboj imata vsak s svojega stališča prav. Prečitajte članke dvakrat, trikrat. In danes je treba čitati ali slišati obe strani, ker je na obeh straneh zanimivo. Gardn gleda v bodočnost in piše, kaj bo po vojni. Vlada troši ogromne milijarde za vojne priprave in za pomoč Angliji in te milijarde se v veliki meri stekajo ameriškim kapitalistom. In tako lahko pridejo za delovno ljudstvo še hujši časi kot so bili pod Hooverjem.
Nace Zlemberger, 176.

"April fool"
Barton, O.—Prvi april se ne imenuje zastoj "April fool". Posebno premogarji to dobro občutimo. Vsaki dve leti nas doleti nekaj nezadržljivega. Pred dvema letoma so operatorji zaprli rove, češ da ne bodo prej obratovali, da bo pogodba podpisana. Pa so se ukanili, ker so sprevidel, da bi mi morali po zakonu prejemati brezposelnostno podporo. Ampak v tej okolici je še nismo prejeli, čeprav je že dve leti.

Letos so pa drugače pogruntali. Ko smo 31. marca prišli iz premogorova, so bili že nabiti nemotiv: "Work April 2." Sedaj parna piščal kliče na delo vsako jutro, ne glede, če je pogodba podpisana ali ne. Sedaj bodo rekli, da smo v stavki in ne bo treba plačati brezposelnostne podpore. Ampak za nas je vseeno, ker je ne plačajo ne tako ne tako. Za nas je najbolj koristno, da si obdržimo unijo in se borimo za pošteno plačo.

Naš klub Naprej 11 JSZ v Bridgeportu priredi prvomajsko proslavo 26. aprila, obenem bomo slavili 15-letnico kluba. Vrh se v dvorani na Boydsville. Iz Clevelanda od Zarje bo nastopil ženski kvartet, kar bo nekaj novega in zelo zanimivega—sploh je to za naše kraje nekaj izrednega. Tudi bo fina Simoničeva godba iz Clevelanda. Tudi potreba bo dobra. Torej pridite na to proslavo 26. aprila zvečer na Boydsville.

Joseph Skoff, 562.

Koncert detrolanskega Napreja
Detroit.—Kot je bilo že poročano, priredi pevski zbor Napreja koncert z opereto "Kovačev študent" na velikonočno nedeljo, 13. aprila, v Slovenskem delavskemu domu na 437 S. Livernois st. Začetek točno ob treh popoldne.

Pevski zbor se zdaj vezba kar trikrat na teden, ker pevci in pevke želijo, da bo občinstvo veselo in zadovoljno. Ker je to tudi zadnja priredba v tej sezoni, je upanje, da nas občinstvo poseti v velikem številu. Program ne bom opisaval, ker, kdor ljubi petje in igre, se bo gotovo udeležil, komur pa ni za take priredbe, se pa ne udeleži. Je že tako, da smo različnega mišljenja.

Pevski zbor Svoboda je zadnje nedeljo v marcu priredil lepo spevoigro "Srce in denar". Igralci in pevci so v splošno dobro izvršili svoje vloge. Tudi udeležba je bila velika in vse je bilo zadovoljno, staro in mlado. Do tega je seveda pripomogla Jankovičeva godba iz Clevelanda, ki je neprenehoma igrala različne komade za stare in mlade. Ti fantje so res pohvale vredni.

Zleti je, da bo tudi v nedeljo lepa udeležba, ker take priredbe ne bo kmalu. Potem se bomo pa veselili v zeleni naravi pod hrasti in prepevali—"Luino je res na deželi..." V imenu pevskega zbora se enkrat prosim občinstvo k veliki udeležbi, ker zbor je odvisen od vas vseh. Gospodinjaki oidek SDD je nam obljubil svo pomoč, kar se tiče kuhinje in drugega dela v spodnjih prostorih. Znano vam je, da so izvršne kuharice in so še (Dalje na 3. strani.)

Kako je bilo pred sto leti

Zdej ko vihra vojna okrog nas, pogledamo ko je bilo na svetu l. 1841. Poročevalka, ki je bila seveda pred sto leti še v povojnih, senzacij ni manjkalo tudi tedaj, samo da mnogo kasneje dosegle človeško uho, in dandanes, v času radia.

V Ameriki je l. 1841 mlad zdravnik iz tona, Horace Wells razmišljal, če res ni nobena sredstva, ki bi lajšalo bolečine pri zobnih posegih. Vdihaval je sam za polizkus nekaj pljenih par ter dognal, da ta narokoz ni noben. Pet let kasneje sta dva Američana, W. Morton in Charles Jackson izkoristila to narokoz v medicini v praktičnejši obliki.

Vsi listi bo bili 1841 polni senzacijskih iznajdbi ameriškega majorja iz ženskih Kinga, ki je konstruiral največji magnet. Kdo ve danes še kaj o majorju Kingu in njegov orjaškem magnetu? Kdo pa ne pozna kože v kakršni koli obliki?

Leta 1841 sklenjena pogodba med Turčijo, Rusijo, Prusijo, Avstrijo, Francijo in Anglijo je danes ključ do toliko spornega vprašanja okrog Dardanell. Ožina je bila s tem zaprt prehod vseh, neturških vojnih ladij.

Dne 2. novembra 1841 so doživeli Angliji Afganistan sicer obupen poraz: 8000 vojakov je bilo ubitih in mnogo častnikov je padlo kot tečaj splošnega upora naroda. Angleži so bili oblast nad to bojevitno deželo, ki je še do danes, vsaj formalno samostojno država v težko prehodnih gorah med Rusijo in Afganistanom. Bog ve, kako bi se razvila zgodovina indijske politike Angležev, če bi tega poraza, in položaj Britancev na Bliskem vzhodu bi bil danes še vse bolj močan, in je.

Friderik Liszt je končal 1841 v Nemčiji delo "Nacionalni sistem politične ekonomije". Knjigo ni tedaj nihče pogledal, kaj šele in vendar je bila nekak predhodnik gospodstva v sedanjih avtoritarnih državah.

Na otoku Helgolandu, ki je bil tedaj del Malte Severnega morja, je splesnil 1841 poet Hoffman von Fallersleben nemško himno "Deutschland, Deutschland alles".

Predsednika Zedinjenih držav je zadel kap, mesec kasneje je umrl. Najznačnejši zanj je, da je danes njegovo ime, vanj prav tako malo znano, kakor ono njegovega naslednika, Johna Tylerja.

V Angliji je demisionirala vlada, na katero so prišli konservativci, pod vodstvom R. Peela. Bolj v spominu so ostali značilni kusi zdravnika Braida, ki je v Manchesteru naredil hipnotiziral svojega prijatelja govo ženo in služkinjo, tako da so zanj globokem spancu. To ni bilo šarlatanstvo, kor so menili tedaj, nego prvi uspeh hipnotiziranja v medicini važna je zavzela kasneje tudi v medicini važna je.

V Ameriki je vstal nov prerok, Joseph Smith, ki je postavil v mestecu Ruvo veliki tempel. To je bilo prvo svetišče mormoncev. Ugleda so želi tedaj mormoni s svojo propovedjo v mnogozestvu, toda v desetletjih so precej ob strani.

Več uspeha je imel v Franciji Joseph Kateraga godalo je šlo po svetu in zajelo žice. Saksófon je še po sto letih priljubljen instrument zaljubljenih pesalcev. Tudi ško klavirno na parni pogon, ki ga je izumil francoski inženir Nashmith, je prinesel cat preobrat.

Pravijo, da je bil l. 1841 "srečno leto", je tedaj seveda niso vedeli o tem.

Stoletne konzerve

Angleški učenjaki so si pripravili predkim obed iz stoletnih konserv. Te konzerve hranil vojni muzej v Whitehallu v Londonu so veljale za najstarejše konzerve na svetu.

Znanstveniki, ki so se lotili teh konserv, bili listi, temveč so hoteli samo raziskati, ko dolgo ohranijo konservirana živila in redilno vrednost. Prva zgodovinska konzerva škatla je vsebovala koncentrirano juho in sa in kosti. Takšne konzerve je vzel k. Cook na svoje potovanje okrog sveta.

Čeprav konzerva ni videti posebno vredna—bila je namreč povsem siva—je imel vrsten okus. Analiza je pokazala, da je bila polna redilnih snovi. Dve drugi konzerve našli v trupu zapuščenih ladij in sta izvirali l. 1824. Prva je vsebovala pečeno teletino, ga je bila nepolnjena s korenjem. Vse tri je imelo izvrsten okus in znanstvena raziskava je pokazala, da je bilo v toščki pečene teletine toliko vitamina D, kolikor v sveži teletini.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 8. aprila 1921)

Domače vesti. V Ringu, Kans.: je umrl letni Frank Cej iz Postojne, član SNPJ.

Delavske vesti. Tiskarska unija v New Yorku sprejela razsodišče za svoj spor.

Inocentstvo. Krvave bitke med Hrvatimi in ilijanskimi fašisti so v teku v Istri.

Sovjetska Rusija. V ameriškem kongresu nadaljuje debata o trgovini z Rusijo.

Fordov imperij

Pred nekaj dnevi je izbruhnila v velikih Fordovih avtinskih tovarnah v Dearbornu, Mich., pri Detroitu prva stavka velikega obsega. O tej Fordovi tovarni poročajo listi, da je največja na svetu kot enota ene industrije; v njej je uposlenih okrog 85.000 delavcev, kadar tovarna obratuje normalno.

Seveda Henry Ford ima še druge tovarne v Detroitu in raznih drugih krajih Združenih držav in Kanade ter v raznih krajih sveta; v teh tovarnah izdelujejo razne produkte, ki jih Ford potrebuje za svojo industrijo ali pa v njih sestavljajo motorna vozila iz delov, ki prihajajo iz njegovih glavnih tovarnih.

Resnično, če je kje podoba popolne enote v avtomobilski industriji, če je kje docela zaokrožen industrijski imperij na svetu, je to Fordov imperij. V njegov imperij je vključeno absolutno vse od surovin do izvršenega produkta. To je fizična stran Fordovega imperija.

Prav tako tipična je ekonomika, politična in socialna stran Fordovega imperija. Henry Ford je tipičen industrijski in gospodarski anarhist, ki ne priznava nobene druge ekonomike in socialne organizacije razen svoje in nobene vlade in zakonov razen svojih. Ker hoče biti docela neodvisen od drugih kapitalistov, nima nobene zveze z Wall streetom in njegove delnice niso notirane na borzi, na drugi strani pa hoče biti docela neodvisen od delavskih organizacij, zato je že od začetka v konfliktu z zakoni novega deala, ki zahtevajo kolektivno pogajanje med delodajalci in delavci. Na ta način Ford neprenehoma izvaja spopad ne samo z organiziranimi delavci, temveč tudi z oblastmi.

Če se Fordov imperij lahko imenuje višek uspeha v individualni privatni ekonomiji, je v političnem in socialnem oziru silno škodljiv, ker odklanja odgovornost napram družbi in hoče imeti kontrolo nad svojimi delavci ne samo v tovarni, marveč tudi nad njihovim privatnim življenjem zunaj tovarne. V najboljšem slučaju je Ford doberhoten tiran nad stotisoč delavskimi družinami, kar je v ostrem konfliktu z vsakim principom demokracije. Po svojem značaju bi Ford najprej spadal v absolutistično Rusijo 19. stoletja, dočim je v ameriški demokratični republiki 20. stoletja kakor antična kamizola med modernim kromjem. Notorično dejstvo je, da Ford zaničuje demokracijo v vseh ozirih in po svoji notorični filozofiji spada med nacije in fašiste—seveda s pridržkom, da bo on "firar" in nihče drugi.

Stavko v Fordovih tovarnah je izzval Ford sam. Ker simpatizira s Hitlerjem—od katerega je prejel častno odlikovanje za svoje antisemitske aktivnosti—in ker odprto sovraži demokracijo, je morda nalašč provociral stavko baš zdaj, ko so v njegovih tovarnah na vrsti naročila za armado.

Boj za priznanje delavske unije v Fordovem imperiju je obenem boj za civilne svobodščine in socialno pravičnost za stotisoč ljudi, kar je v tem momentu večjega pomena kot pa kakšne pridobitve na plačah ali skrajšanju delovnega časa.

Federalna vlada, katera izpoveduje načelo socialne pravičnosti do neke meje, bi morala izkoristiti položaj in storiti vse, kar je v njeni moči, da se čim prej zruši Fordov nesocialni in anarhistični sistem, ki je edinstven v Ameriki.

Višek nacijskega blufanja

Nacijski tisk v Nemčiji že teden dni bljuje gnojnico na Jugoslavijo. Te vrste ploha iz Berlina se je izlila na Češko, predno je Hitler dokrajca pobasal, kasneje pa na Poljsko, predno je Adolf začel "blitzkriegati" z njo.

Ampak z današnjo besnitvijo nad Jugoslavijo hočejo naciji prekositi sami sebe in dosegli so točko, na kateri že presedajo svojim petokoloncev v Jugoslaviji sami. Vest iz Ljubljane se glasi, da je tamkaj Walter Lieber, vodja nemške manjšine na Slovenskem, po radiu opozoril svoje rojake v tretjem rajhu, naj nehajo z lažmi, ki že presegajo vse meje. Nemei v Jugoslaviji žive v najlepšem miru in nihče jih ne nadleguje ali preganja, je izjavil Lieber.

Če je blufarska nacijska propaganda kdaj držala za nit, ne drži danes niti za las. Tako je že prozorna, da ji niti naciti ne verjamejo več!

Halle Selazije (levo), bivši abesinski cesar, s grupo vojakov in poglavarjev abesinskih rodov. Selazije je obnovil boj za prestol, s katerega so ga pognali Italijani pred okupacijo Abesinije.

Novice iz starega kraja

Slovenije

KAKO SE VRSTILO MED SODNIKI

Ljubljana, 22. januarja. — Pred kazenskim senatom, v katerem sta pod predsedstvom Feldeberga sodelovala Brelih in Leberhas, se je danes pozno popoldne vrtila veriga zvečine mladih, tako da so se vsak čas zadržali do veljave paragrafa, ki šteta imovina.

V seriji teh bi bila morala priti kot prva na vrsto trojica iz krovne in kleparske stroke, ki so opravljali svojo delo na krovu in kleparstvu. Fantje pa so se spravili tudi na lastno zavarovalnico Asiarozioni Generali, kateri so pomemben delež v plinski svetilniški in v predstavnih kamrah. Fantje pa so se spravili tudi na lastno zavarovalnico Asiarozioni Generali, kateri so pomemben delež v plinski svetilniški in v predstavnih kamrah. Fantje pa so se spravili tudi na lastno zavarovalnico Asiarozioni Generali, kateri so pomemben delež v plinski svetilniški in v predstavnih kamrah.

brige in se niti ne potruditi, da bi dala izkupati odvodne jarke, kaj šele, da bi odstranila z ulic sneg! Vsi hodniki, za katerih čiščenje bi morala skrbeti občina, so polni vode in snega in to na Jezerški cesti, nasproti gimnazije in na Jelenovem klancu. Povsem zanemarjen je tudi hodnik od Savskega mostu do kolodvora, na katerem je zaradi neočiščenosti stalo v snegu toliko vode, da so se ljudje do gleznejev vdrali v brozgo in zajemali v čevlje vodo. Kako neprijetno je ljudem, ki morajo na vlak in hodijo potem z mokroto v čevljih v Ljubljano in drugam, to si lahko pač vsak zamisli. Večkrat smo že opazili mestnega delavca, ko je zjutraj že navsezgodaj čistil pločnik pred hotelom "Evropa", ki je zasebna last. Mestne ulice in hodniki pa so v takem stanju, da se ljudje naravnost zgražajo. Radovedni smo tudi, zakaj so bili pločniki na Savskem mostu očiščeni samo do polovice proti cestnemu robu, ostali del pa je ostal neočiščen. Tako se je nabralo na pločniku polno vode, in bi bilo bolje, da še prve polovice ne bi očistili.

Vsa voda, ki je včeraj pritekala po Jelenovem klancu, se je nabrala pred Savskim mostom, tako da dostop na pločnik sploh ni bil mogoč. Gospod župan je svoj čas razmišljal o avtomobilski cesti na Šmarjetno goro, toda mu svetujemo, da se prvo pobruga za mestne ulice in pločnike. Saj ne zahtevamo, da jih takoj moderniziramo, samo očistijo naj jih mestni delavci, da bodo ljudje vsaj mogli hoditi po njih brez nevarnosti za zdravje in revmo v nogah. Upajmo, da bo to zaleglo, sicer bomo pa drugič še postregli s takimi in sličnimi sličnicami, ki so mestu samo v sramoto.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani.)

zmeraj prvovrstno prostregle. Tako bodo tudi na velikonočno nedeljo. Nekaj govore tudi o pirih, ampak to je njih tajnost.

Še nekaj: Člani društva SN-PJ v Toledu, O., prirede plesno zabavo v soboto zvečer, 19. aprila, v prid svoje blagajne. In ker nas oni obiščejo pri vsaki večji prireditvi, je naša dolžnost, da jim tudi mi enkrat vrnemo. Že precej rojakov se je prijavilo in mislim, da nas bo cel regiment, vi bratje v Toledu pa bodite dobro pripravljani. Mislim, da se pred odhodom zberemo pri SDD, toda o tem se bomo bolj natanko pogovorili na našem koncertu v nedeljo.

Ko to pišem, je izbruhnila velika stavka pri Fordu, v tovarni River Rouge. Priloženo vam pošiljam tudi \$6 za naročnino Prosvete.

John Barich, 518.

O delu, plesu in obletnici

East Molins, Ill.—Tukaj se prav dobro imamo. Delamo vsak dan, moški v tovarni, žene pa doma. Zdaj, ko se bliža pomlad, bo treba pa še zunaj malo popraviti. Pri nas smo solato že vsejali, danes jo pa dež zaliva in mislim, da bo lepo rasla.

Tukaj v East Molinu bomo imeli ples za naše društvo. To bo v soboto zvečer, 12. aprila. Kot se sliši, so naši člani pridno na delu, da vse lepo pripravijo. Tudi slišimo, da je že dosti vstopnic prodanih. Le tako naprej, pa bomo kaj dobrega naredili za društvo in jednoto. Zdaj smo spet dobili enega novega člana v odrasli in tri v mladinski oddelki. Ampak bratje in sestre, malo bolje bi se morali zanimati za društvene seje, saj so samo enkrat na mesec. In tistikrat je tudi vaša dolžnost, da priletite. Čim več je članov na seji, tem več se lahko dobrega stori za društvo in jednoto.

Še par vrstic v blag spomin moji materi Ani Boeher, ki je umrla 17. aprila 1940. Dolgo je to leto, odkar je utihnil njen glas, odkar se je od nas poslovila za vedno. Zelo jo pogrešamo in nam bo vedno ostala v spominu.

Mary Prosen, 286.

Thomas zahteva glasovanje o vojni

New York, 7. apr. — Socialistični vodja Norman Thomas se je izrekel za kampanjo v podporo splošnega glasovanja o vsakem vprašanju glede napovedi vojne ali bojevalne soudeležbe v konfliktu. On je govoril na zborovanju organizacije Keep America Out of War na dan 24. letnice vstopa Amerike v prvo svetovno vojno. "Oni, kateri bodo nosili ogromne stroške svetovne borbe, morajo dobiti priložnost, da po svobodni diskusiji glasujejo o vojnah, v katerih naj bi se borili," je rekel Thomas. On se je tudi izrekel proti temu, da bi ameriške bojne ladje spremljale parnike, ki vozijo orožje in bojni material v angleške luke.

Tri tisoč let Albanije

Vojna med Grčijo in Italijo, ki je prinesla doslej toliko presenečenj, je v svetovni javnosti poživila tudi zanimanje za enega najstarejših balkanskih narodov, za Albance.

Zgodovinarji smatrajo Albance za neposredne potomce Ilirov, ki so v starem veku naseljevali tudi ves zapadni del Balkana in ki so pripadali veliki indoevropski narodni skupini. Rimljani so si mnogo prizadevali, da delo spravijo pod svojo oblast, in so po veliki, uspešni vojni proti ilirski kraljici Teviti leta 230. pr. Kr. deželo v resnici podjarmili. Zaradi pretežno goratega značaja Albanije pa je zasedanje zelo počasi napredovalo in je bilo zaključeno šele za cesarja Avgusta, kakšnih 250 let pozneje. V teku zgodovine so imeli Albanijsko vsi mogoči tuji gospodarji v rokah. Za časa preseljevanja narodov so jo za nekaj časa zavezli Vzhodni Gotje, za njimi so prišli Bizantinci. Za njihove vladavine so se naši slovanski predniki naselili na periferiji dežele, ki pa je še zmerom ostala pod bizantinsko oblastjo. V 11. stoletju so del Albanije zasedli Normani, ki pa so ostali v deželi samo nekaj let. Pozneje so Srbi, Benečani in epirski despotje tekmovali med seboj za nadoblast, nato pa so si deželo razdelili Bolgari, Bizantinci in Anžuvinci. V letih 1343-48 je Albanijo osvojil Dušan Silni, ki je poleg nje zavzel tudi Makedonijo pa Tesalijo in Epir in se dal v Skoplju oklicati za carja Srbov in Grkov. Za njegove vladavine je samo del albanske obale ostal Anžuvincem.

Najslavnejši del albanske zgodovine pa spada v dobo bojev s Turki, ki so se začeli leta 1391. Benečani so spretno izkoristili zadrego ogroženega naroda in so si po vrsti osvojili Drač in Skanderbeg, od juga in vzhoda pa so uspešno prodirali Turki, ki so leta 1417 zavzeli Valono. Turška oblast pa se nad narodom, ki spada med najbolj svobodoljubne na svetu, nikakor ni mogla uveljaviti in je imela neprestano oporokavala izredno mero poštvalnosti in heroizma. Ti upori so dosegli vrhunec, ko se jim je leta 1443. postavil slavni Skanderbeg na čelo. Skanderbeg se je v resnici pisal Jurij Kastriotič in je bil sin albanskega plemiča iz Lješja. Ko je bil še majhen, so ga Turki vzeli kot talca s seboj, a ker je bil izredno talentiran, so ga pohamedanili in ga hoteli vzgojiti v janičarskega odličnika ter so mu vzdeli ime Skanderbeg (knez Aleksander). Bil je nekaj časa visok uradnik, a ko so Madžari začeli Turke uspešno potiskati nazaj čez Balkan, je pobegnil v svojo domovino in svoje rojake pozval na borbo za svobodo. Njegova uporna armadica je šla od zmage do

zmage, potolkel je sultana Murata, ki je z ogromno vojsko 100.000 mož vdrl v Albanijo, in ga prisilil k umiku, ko je oblegal Krojlo. Njegove zmage pa so bile na žalost samočasne, zakaj leta 1479 je Albanija postala za daljšo dobo turška provinca.

Po tistem so se mnogi rojaki iz severnih pokrajin izselili, po večini v Italijo, prebivalstvo nekaterih predelov pa je pristopilo k mohamedanski veri in stopilo v turško vojsko. Upori pa so se nadaljevali skozi vsa naslednja stoletja. Turška oblast med narodom ni mogla pognati korenin. Brez uspeha je ostal tudi svečani obisk sultana Mohameda V. leta 1911. Dne 28. novembra 1912 se je Albanija proglasila za neodvisno, homatijam pa tudi poslednjemu ni bilo kraja. Dežela je doživela še vse mogoče avanture — naj priključimo v spomin samo zgodbo s princem Wiedom, ki je v deželi "vladal" od marca do septembra 1914 pa zasedbo severne Albanije od januarja 1916 do oktobra 1918 po avstro-ogrskih četah, ki so prišle "delat red" — a ko so se viharji poglobili, ji je antanta v avgustu 1921 začrtila meje, ki jih je imela leta 1913, z Argirokastrom in Korčo vred, ki so ju bili za nekaj časa zasedli Grki.

Dežela pa vendar ni mogla priti do notranjega miru, zman so bili vsi poskusi monsignora Fana Nolija, ki je skušal najti več zaslonbe pri zapadnih demokracijah in je hotel uveljaviti deželni sodobnejši politični red, izjalovili so se podvigi kralja Zogua. Za veliko noč lanskega leta so v deželo začele korakati italijanske čete a mir, ki je go nasile Albancem, je bil kratkega veka. Kako se bo igra, v kateri je na nevtraln Albanijo padel morda najtežji delež, končala, bomo videli šele, ko bo diplomacija za zeleno mizo sklepala račun.

Avtna korporacija zgradi veliko tovarno

Chicago, 7. apr. — Divizija Buick korporacije General Motors je naznanila konstrukcijo velike tovarne za letalske motorje v Melrose Parku, čikaškem predmestju. Zadevni načrti so bili že odobreni in kontrakt oddan Valley Structural Steel Co. Tovarna bo postavljena ob Mannheim rd. in North ave. Producirala bo 500 letalskih motorjev na mesec in v tovarni bo delalo 10.000 delavcev.

Sirija dobila novo vlado

Vichy, Francija, 7. apr. — Trgovine v Beirutu in drugih sirijskih mestih, katere so oblasti zaprle po izbruhu generalne stavke zadnji teden, so bile večeraj otvorjene, ko je nova vlada prišla na krmilo. Tej načeluje Khaled Azem. General Henri Dentz, vrhovni komisar Sirije, nad katero ima Francija mandat, je prej sprejel resignacijo premijerja Emila Eddeja in zunanjsega ministra Abdalajja Humma.

Cikaški Jugoslavo napovedali zmago

Chicago, 7. apr. — Jugoslavija bo triumfirala pod vodstvom mladega kralja Petra v vojni z osiščem. Ta napoved je bila izrečena v zvezi s proslavami, katere so se vršile v srbski pravoslavni cerkvi na 1905 Schiller. Verniki so molili za kralja pri službi, ki sta jo opravljala škof Dinisije in rev. Peter O. Stijačić, župnik srbske cerkve. Te se je udeležil tudi Pero I. Cabrić, jugoslovanski generalni konzul v Chicagu, ki je dejal, da so Srbi, Hrvatje in Slovenci zedinjeni v odporu proti napadalcu.

Argentinski senat nastopi proti predsedniku

Buenos Aires, Argentina, 7. apr. — V senatu se je pričelo gibanje proti predsedniku R. M. Ortizu, da se ga odstrani iz urada. Predsednik ne more zaradi bolezni opravljati svoje službe. Podpredsednik Ramon S. Castillo ga nadomešča že od zadnjega julija.

Prelom med Anglijo in Francijo blizu?

(Nadaljevanje s 1. strani)

sijo. "Pravi in edini vzrok nemške agresije je to, ker je Nemčija pritisnila na Jugoslavijo, naj zavzame svojo politiko nevtralnosti, katero je osvojila ob začetku vojne," pravi izjava. "Jugoslavija je bila napadena brez vsake provokacije, ker je ostala zvesta svojim tradicijam in zgodovini in se odločila za obrambo svoje teritorialne integralnosti, neodvisnosti in narodne časti. Jugoslavija ni storila ničesar proti Nemčiji, a je kljub temu postala žrtev agresije."

Francoska vlada je ukazala tisku, da se mora vzdržati komentarjev o nemško-jugoslovanski vojni in da mora biti strogo nevtralen. Časopisi ne smejo objaviti ničesar, kar bi lahko provociralo Nemčijo ali pa Rusijo.

Kakor bi bil v najprilnejši ružbi in nabavem razgovoru, nastopil komaj polnoletni krovski pomočnik Franc Poženel. Postojno obtečen je z živahnimi mislimi takorekoč "kramljal" s predsednikom senata. France je bil sicer že nekajkrat pod ključem zaradi tatvin, pa je kazalo, da današnjih škripcev ni preveč malo vel. Škode sicer res ni bilo velik. Ukradel je bil žemzarsko kapo, listnico brez denarja, 10 robccev, zlato verižico in obeskom in zlato zapestnico in dva stotaka. Na fantu pa je videlo, da so vsi ti poskusi bili prav za prav poklicna smola, ki bil več škode napravil, če bil le prav naletel. Kakor se je pokazalo, je tista ukradena kapa — sem že rekel, da jo je ukradel v pijanosti ukradel, da pa ni izključeno, če mu je ni bilo kar na glavo posadil, ko je šel za mizo zaspat — služila za to, da se je nekemu dekletu, o katerem se ne ve smukal, predstavljal za postajanačelnika. Delal sicer ni nikjer, toda navdušen je imel pripeljati se z vsem pompom pred stanovanje v avtomobilu in z veliko gesto naročiti izvoščku, naj zjutraj spet vrže ponj. Stanovalcem pa je povedal, da je prišel z bolgarskim konzulom po poslih. Tatvine je skrivale v mestnih stanovanjih, katere se je priskrbel kot zavarovalni agent. Kakor je predsednik senata razlagal, tudi tista ni bila ne huda, ne resna, da nekemu dekletu in dvema vojakoma nekot v podeželski goščini grozil z revolverjem. Ker je bila škoda, ki jo je napravil, sicer res majhna, in jo je napravil še kot mladoletnik, so ga sodniki kljub temu, da ima za seboj nekaj "preteklosti", še kaj ostro obsodili za 3 zločinstva tatvine in en prestopki proti osebnosti prostosti na 5 mesecev strogega zapore. France se je le zadovoljno namehnul in izjavil, da je s sodbo zadovoljen.

Povsem drugačnega kova kot France pa je bil Adalbert iz Zavarstva. Ta je vso reč pred sodniki vzel zelo resno. Obtožen je bil, da je nekemu posestniku, pri katerem je služil za hlapca le nekaj dni, odnesel 11 tisočakov, ki

GORENJSKA V SNEGU IN VODI

Kranj, 23. jan.

Po snegu, ki smo ga dobili pretekli teden, pač nihče ni mislil, da bo tako hitro sledil dež. Zanesljivo smo vsi pričakovali, da bo snegu sledilo ponovno stopnjevanje mraza. Toda zgodilo se je drugače. Sneg se še ni dober vsedel in že je pričelo deževati. V sredo je ves dan lilo, da je bilo veselje. Posledice niso izostale. Preko noči so se pričeli trgati na strmih pobočjih plazovi, ki so zasipali pota in ceste. Tako so plazovi zasuli ceste, ki vodi iz Kranja v Besnico, nadalje kolovozno pot na Javorniku pod Sv. Joštom. Z višinj je voda vdrla v doline ter poplavlila travnike in polja.

Dež je sicer pobral mnogo snega, toda ostalo ga je še vedno skoraj četrt metra, kar je povzročilo veliko brozgo, katere se zlepa ne bomo znebili. Cestišča so polna vode in snega, da je promet močno otežkočen. Ista slika se nudi tudi v središču Kranja. Vse ulice z Mestnim trgom vred so preplavljene z vodo in snegom. Vprašamo samo, zakaj ima mestna občina tako malo

Petaiova vlada prevzela kontrolo nad plobo

Vichy, Francija, 7. apr. — Na podlagi določb pravkar uveljavljenega dekreta je Petaiova vlada prevzela kontrolo nad plobo in parobrodni družbami, ki so apelirale za finančno pomoč. Dekret daje vladi pravico pregleda knjig in dostopa do vseh informacij, nanašajoče se na pogodbe in material.

Is dežele grenkega pelina

Rock Springs, Wyo.—Danes je prvi april, rudarski praznik. Prebiram Prosveto in vidim dopis br. Tomina, ki se je spravil nad br. Gardna. Frank, čemu se razburjaš nad tem, kar Garden piše? Saj on ne piše nič takega, kar bi bilo proti Ameriki. Ako pa se ne navdušuje za Anglijo in včasih tudi kaj kritičnega pove na njen račun, pa vsi lahko vzamemo za dobro in tudi ni vse za zavrženje.

Vsaako, ki čita časopise in kaj drugega, lahko ve, koliko svobode in neodvisnosti daje Anglija svojim kolonijam, kot na primer Indijcem in drugim kolonijam v Afriki in Aziji. Ve tudi, kako je pred 40 leti pošiljala svobodo Burum v obliki pušk in kanonov. Tudi vsi vedo, da je pred desetimi leti enostavno "pozabila" na plačevanje dolga Ameriki, ni pa tega pozabila mala Finska. Enostavno ji je zmanjkalo dolarjev za

Argentinški senat nastopi proti predsedniku

Buenos Aires, Argentina, 7. apr. — V senatu se je pričelo gibanje proti predsedniku R. M. Ortizu, da se ga odstrani iz urada. Predsednik ne more zaradi bolezni opravljati svoje službe. Podpredsednik Ramon S. Castillo ga nadomešča že od zadnjega julija.

Dobro je mislila

"Rezika, kako ste mogli vreči v nabiralnik pismo, ko ste vendar videli, da še ni bilo naslova na ovoju?"

"Veste, gospa, mislila sem, da zato niste napisali naslova, da ne bi jaz vedela, komu pišete."

Naročila sprejema

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE. CHICAGO, ILL.

Stavkarji člani jeklarske unije CIO, na stavkovni straži pred tovarno Bethlehem Steel Co. v Los Angelesu, Cal.

MAJSKI GLAS
je revija, ki jo izdaja

PROLETAREC
meseca aprila vsako leto.

- ★ IMA NAD 80 STRANI RAZPRAV, ČLANKOV, POVESTI IN RAZNEGA DRUGEGA GRADIVA.
- ★ TISKA JO TISKARNA SNPJ.
- ★ Posamezna številka stane 25c
- ★ Za večja naročila popust.

Društvom in klubom priporočamo, naj to revijo naroče in jo širijo med ljudstvo.

Naročila sprejema

PROLETAREC

2301 SO. LAWDALE AVE. CHICAGO, ILL.

EMILE ZOLA

Preložil VLADIMIR LEVSTIK

(Se nadaljuje.)

"Gospod poročnik," je neki zuaav razložil Rochasu, "našli smo te pruske umazanjake tu, ko so ravno plenili vse, kar jim je prišlo pod prste. A vidite, izplačali smo jih . . . Samo da se mrhe vračajo, deset proti enemu; delo ne bo lahko."

Tri druga trupla pruskih vojakov so ležala iztegnjena na terasi. Ko je Henrijeta to pot srečno motrila mrliče, očividno v misli na svojega moža, ki je tudi spal tam doli, obrezobljen, v krvi in prahu, je udarila krogla mimo njene glave v drevo za njenim hrbtom.

Jean je planil naprej. "Ne, ostanite tu . . . Hitro, hitro, skrijte se v hišo!"

Odkar jo je zopet srečal, tako izpremenjeno, tako prepadeno od gorja, jo je gledal s srcem, krčmičim se od sočutja, spominjaje se takšne, kakršna se mu je prikazala sinoči, s smehljajem dobre gospodinje na obrazu. Najprej ni našel besede zanjo; niti vedel ni, če ga zopet spozna. Rad bi se bil žrtvoval zanjo ter ji vrnil mir in veselje.

"Počakajte nas v hiši . . . Kakor hitro pride nevarnost, če najdemo pot, da se boste mogli rešiti tja gor."

Ona pa je ravnodušno zamahnila: "Počemu?"

Toda tudi njen brat jo je silil in morala je iti po stopnicah navzgor; za hip je ostala v veži, odkoder je imela prost razgled po drevoredu. Odsihdoh je gledala boj.

Za enim prvih topolov sta stala Maurice in Jean. Stoletna debela so s svojim orjaškim obsegom izlaha zakrivala po dvoje mož. Nekoliko dalje proč se je bil Gaude pridružil poročniku Rochasu, ki je vztrajal pri tem, da obdrži zastavo sam, ker je ni imel komu zaupati; naslonil jo je bil poleg sebe na drevo in je streljal. Sicer pa je imelo vsako deblo svojega moža za seboj. Zuaavi, lovci in vojniki mornariške pehote so se skrivali tu in iztegovali glave samo od strela do strela.

V nasprotnem gozdičku se je moralo število Prusov neprestano množiti, kajti ogenj je prihajal čimdalje živahnjši. Nikogar ni bilo videti, kvečjemu si tuintam zapazil nagli profil človeka, ki je skočil od drevesa do drevesa. Nekaj vili z zelenimi naoknicami je bila tudi zasledena od strelicev, katerih strelji so prasketali izza napet odprtih oken v pritličju. Bilo je okrog četrte ure, grom topov je bil pojenjal in je polagoma prehajal v molčanje; v tej odročni luknji, odkoder se ni videla bela zastava, razobešena na stolpu, pa so venomer streljali drug drugega kakor zaradi osebnega prepira. Do temne noči so bili vzlic premirju še vedno krotički, kjer se je boj z zagrizenostjo nadaljeval, in silalo se je, kako traja prestrelka v predmestju Fond de Givonne in po petitpontskih vrtovih.

Dolgo so se na ta način z enega konca doline do drugega obsipali s krogli. Od časa do časa se je zgrudil vojak s prestreljenimi prsi, ker se je po nepravilnosti izpostavil. V drevoredu so šteli troje novih mrtvecev. Ranjenec, ki je ležal iztegnjen na obrazu, je strašno gugal, ne da bi kdo mislil na to, da ga obrne in mu olajša smrtni boj.

Ko je Jean obrnil oči navzgor, je nenadoma zagledal Henrijeto, ki je bila mirno prišla nazaj, položila reveža na hrbet in mu podložila telečnjak za blazino. Stekel je k njej in jo burno odvedel za drevo, kjer se je skrival z Mauricem.

"Ali hočete, da vas ustrelje?" "Gotovo ne . . . Saržo strah me je tako same v veži. Rajša bi ostala zunaj."

Tako je ostala z njima. Dala sta ji sesti k svojim nogam in se nasloniti k drevesu, dočim sta sama še dalje streljala s poslednjimi naboji na desno in na levo; navdajala jih je tako besno ogorčenje, da ni bilo več sledu po trdnosti in strahu. Čuvstvo nezavednosti jih je obhajalo, ravnala sta zgolj mehanično, kakor z izpraznjeno glavo, in sta bila izgubila sleherni nagon sebohrane.

"Glej no, Maurice", je dejala Henrijeta penadoma, "ali ta mrtvec tu pred nami ni vojak pruske garde?"

Nekaj hipov že je motrila enega izmed mrličev, ki jih je bil pustil neprijatelj, čokatega fanta z močnimi brki, ležečega na boku v pesku terase. Pikelhavba s počenim jermenom se je bila zadržala nekaj korakov dalje. Mrlič je imel v resnici gardno uniformo na sebi: temnosive hlače, modro suktno z belimi našitki in plašč v svitku preko prsi.

"Zagotavljam te, da je garda . . . Poznam jo po sliki, ki jo imam doma . . . In potem fotografija, ki nam jo je poslal bratranec Guenter . . ."

Prekinila se je in šla s svojim mirnim obrazom tja do mrtveca, še preden sta ji mogla ubraniti. Sklonila se je bila, da čita številko njegovega polka.

"Četrti!" je vzkliknila. "Ah, stavila bi bila." In vrnila se je, med točo krogel, ki so ji živigale mimo ušes.

Zdaj je niti Maurice niti Jean nista mogla preprostiti, da bi ostala mirno za svojo zaščito. Pomikala se je semintja, pomolevala glavo naprej in hotela vzlic vsemu gledati proti gozdičku, neprestano navdana z eno samo mislijo. Onadva sta venomer streljala in jo pehal s kolonom nazaj, kadar se je preveč izpostavljala. Prusi so se očividno pričeli čutiti dovolj številne in pripravljene za napad, kajti zdaj so se pokazali kakor zajezena reka in so udrl izza dreves; trpeli so strašne izgube, kajti vsaka francoska krogla je zadela in položila svojega moža.

"Glejte," je dejal Jean, "nemara je vaš bratranec tisti častnik, ki ravno prihaja iz onele hiše z zelenimi naoknicami tam naspoti."

Zares se je tam pokozal stotnik; bilo ga je poznati po zlatem ovratniku njegove suktnje in po zlatem orlu, ki je v poševnih žarkih solnca žarel na njegovi čeladi kakor ogenj. Brez namramice, sabljo v roki, je z rezkim glasom kričal neko povelje; in razdalja je bila tako majhna, komaj dvesto metrov, da si lahko čisto jasno razločil njegovo tenko rast in njegov rožnati, nežni obraz z majhnimi plavimi brčkami.

Henrijeta ga je pomerila z ostrim pogledom, ne da bi se zavzela. "Prav dobro ga spoznam." Z gesto blazne besnosti ga je vzel Maurice na muho.

"Bratranec . . . Ah, strela božja! Naj plača on za Weissla!"

Toda Henrijeta je drhte pristavila in odbila puško, da je šla krogla v zrak.

"Ne, ne! Ne med sorodniki, ne med ljudmi, ki se poznajo! . . . To je strašno!"

Zdaj je bila zopet ženska; med silnim ihtenjem se je zgrudila za drevo. Groza jo je bila obvladala; navdajala sta jo le še strah in bolest.

Med tem pa je Rochas triumfal. Ogenj peščiče vojakov okrog njega, ki je niti s svojo gromko besedo, se je ob pojavljenju Prusov tako razvnel, da so se ti umaknili nazaj v gozdiček.

"Dobro se držite, otroci, ne odjenjajte! . . . Ah, šleve, le glejte, kako beže! Mi jim že odštejemo, kar jim pristojaj!"

(Dalje prihodnjic)

Oče župan in nove hlače

Mauko Golar

So se spomnili oča župan v Butalah, da jim je treba novih hlač, kajti raztrganih jim nikakor ne kaže več nositi. Raztrganih? O, čemu naj pa nosijo tako zadevo z luknjami in podobnimi prikaznimi! Ne, tisočkrat ne!

Takoj so naročili mojškro Uršo, ki je opravljala tudi moške posle, v hišo, kajti v Butalah niso imeli nobenega krojača — imeli so ga, pa je že zdavnaj umrl in ni zapustil za seboj nobenega moškega potomca — kar se za Butale vsekakor ne spodbodi.

V sosedno vas pa tudi niso hoteli iti oča Štefuc, da si ne bi tam mislili, da takih poslov ne zmorejo doma. Torej, mojškra Urša je prišla in kmalu je bilo vse opravljeno. Urša je bistra babura, kar naenkrat so bile zapisane vse mere, tu in tam raje malo več kot premalo, kajti oča župan so dejali, da pri njih ni treba skopariti niti za pol vatlja blaga. Prav tako so dejali in še ob mizo so udarili, da bi bolj držalo.

H koncu je mojškra, izpila še kozarček prežiganega, da bi bile hlače prej gotove in pa — vsak si rad privzame s to ali ono rečjo

dušo k telesu po težkem poslu. Teden se je ravno nagibal h koncu, ko so bile nove hlače že v hiši. Oča župan so jih premirili od nog do glave — ne, tako se ne more reči, ker hlače nima jo niti enega niti drugega — pač pa so pregledali, če jih ni uplila Urša za kak gumb in če so vsi na pravem mestu, kajti s takimi sicer majhnimi zadevicami je lahko večasih velik križ, posebno, če jih hipoma zmanjka in — ne, kar sami pomislite, kako more postati človeku neprijetno, če mu zdrknejo kar tako od sebe, to se pravi, če jih zmanjka tam, kjer bi morali biti, ne, to ne gre, posebno pri butalskem županu ne. Pa so bili vsi gumbi na pravem mestu, o, Urša se razume na take posle, lahko se celo reče, da vsaj tako, kot kak mestni škric. Zopet je morala piti mojškra prežigano tekočino in grdo bi bilo, če bi rekli, da ji ni teknilo, kar se da.

Tudi račun je bil poravnani; oča župan niso skrtece ali kaj podobnega; rekli so celo, da so poravnani računski bolj kot ne vem kaj! Prav so imeli, in to si naj zapišejo za ušesa vsi oni, ki mislijo, da ni tako!

Lahko rečem, da so oča Štefuc komaj pričakovali nedelje; kdo je tudi ne bi, saj nove hlače so vendar nekaj, kar ni kar risalko! Ze kar v duhu so si risali začudene vaščane, ko se bodo

prikazali v novem oblačilu, in če dobro premislimo, moramo priznati, da je bilo oču županu že zdaj neprijetno, kajti vsakemu odgovarjati, kje so kupili blago, kje gumbe, kdo jih je sešil in še in še. Poleg tega pa lahko mine človeka dobra volja in bati se je, da lahko zarohni, kar pač ni bil lep vzgled, posebno še za župana ne.

Pa je prišla nedelja, vsa nasmejana in mlada kot nevesta. Ko so opravili oča župan s kociinami, so se takoj vrgli v nove hlače. Pa joj! Predolge so bile, skoraj za cel lakot so silile pod poplate. Urša res ni skoparila z mero. Takih pa ne kaže oblačiti, kajti od sedaj še ni bilo pod soncem župana, za katerim bi se vlekle hlače in čemu bi se moralo zgoditi to prav v Butalah. Tudi podvihati se ni dala ta preklicana zadeva; vaščani so hudobni in prav nič ne bi bilo čudno, če bi pokliči, da so jih kupili od kakšnega pritepenega tata, ki jih je sunil Bog v kje in jih sedaj obesil oču Štefucu.

kor je pa mogoče, da so mislili že na popoldan, ko bodo zopet modrovati pri krčmarju Boltežarju in se malce preveč zagledali v kozarec. Pa pustimo sedaj to, saj predolgih hlač ne moremo pustiti kar tako v nemar.

"Križ božji," so se začudili mati županja, raje malo več kot premalo, "mar ne veš, da je danes nedelja in da je to dan počitka in da je vsako delo v nedeljo hud greh, saj so gospod župnik povedali to pri pridigi že toliko in tolikokrat." Naj kar napne ušesa pri pridigi, so menili še naprej, če ne bodo povedali gospod duhovni zopet kaj takšnega. Pa, da naj si obleče zopet stare hlače. Če so bile prejšnjo nedeljo še dobre, čemu ne bi bile še danes, so rekli oni, pri tem pa niso niti malo pomislili, čemu so vendar v hiši nove hlače.

Kratkomalo: mati župana so obrnili svojemu dičnemu možu hrbet, in on si ni upal ziniti niti besedice, kajti predobro je vedel, kaj vse bi se lahko zgodilo, če bi ugovarjal materi županji.

Pa so se spomnili v tej zagati na svojo hčerko Kunigundo. O, čemu pa ima človek hčerko! In ubogati jih mora, kajti četrta božja zapoved je huda. Toda tista zapoved o nedelji je bila še hujska in oča župan so stali s predolgimi hlačami zopet sami sredi sobe.

"Pa dekla Barbara?" jim plane v glavo. Tudi ta je morala pred svojega gospodarja, toda tudi sedaj je bilo kakor zakletje; ta tabura se ni niti malo zmenila za županovo zapoved, kajti gospod župnik so več in kar povedo oni, je kot pribito, da je. Čisto obupano so se odpravili oča na polje premišljati o žalostni usodi, ki jih je danes udarila tako neizrečeno neusmiljeno.

Toda mati županja so si med tem kar na lepem premislili in si dejali, da to vendar ne bo tak hud greh, če odrežejo malce hlač, če svojemu vrlému možu, saj ljubi Bog gotovo ne gleda na vsako malenkost. Poleg tega pa lahko zmoliijo v cerkvi očenašek več in zadeva bo poravnana.

Kakor so mislili, tako so tudi storili. Človek ne bi zmoliil niti očenaša, ko je bilo delo opravljeno.

Tudi hčerko Kunigundo je zagrabila ista misel in ni pretreklo niti dva hipa, ko je odletelo od hlač zopet toliko in toliko. Seveda se ni Kunigundi niti malo sanjalo, da so opravili ta posel že mati.

In dekla Barbara? O, tudi to je spreletela želja, da bi ustrepla svojemu gospodarju. Pa se je zgodilo; bože moj, da je vzela tudi ta vrla deklina v roke škarje in — škrc, in zopet je odletelo za dobra dva peda hlačnice po tleh. O, ko bi imela vsaj malo soli v glavi, bi morala videti, da so hlače že zdavnaj prekratke. Še toplo ji je postalo pri duši in kar nekaj ji je odleglo, ko je bil ta težak posel pri kraju.

Ko so se naveličali oča župan med njivami jadikovati sami s seboj, so se vrnili domov, kajti tudi zvon s farne cerkve je vabil vernike k maši.

O, to so se začudili oča Štefuc, ko so stopili v izbo in zagledali na mizi odrezane hlače. Seveda ni bilo prerokanja pri kraju; vsemogoče so si povedali; za spremembo so letale po sobi še razne stvari, ne toliko iz prijaznosti, kakor, no, saj ni težko uganiti zakaj in čemu. Veasih so zadele tudi tja, kamor so bile namenjene, da je temu ali onemu kar na lepem zrasel rožiček na glavi, ali pa je zacuriljala kri iz nosa.

Toda pomagati se ni dalo več, škarje so opravile svoje, in če prav premislimo, ni bil temu nihče kriv. In to so uvideli tudi oča Štefuc. Ko so pa kar tako iz radovednosti oblekli to res kar preveč oškrčano zadevo, so vsi domači kar zastrmeli v oča župana in se čudom čudili in rekli, da se podajo prekratke hlače Štefucu kar preveč, pa čeprav so silile po bedresih kocine lepo na dan.

Seveda so se oča župan počeno začudili, ker so po pravici menili, da ga bodo babure zmerjale najmanj z maškaro, če ne s čem hujsim. Ko pa so videli, da gre zares, so dejali, da je najbrže sam ljubi Bog hotel tako. In in da bi se o tem še bolje pričrli, so jo mahnil kar v cerkev s kratkimi hlačami, kajti ljudski glas je božji glas.

Strme so bulili vaščani v svojega župana in skoraj kar pre-

Dovršeno ljubimkanje

Josip Debeljak

Lavoslav je šel na oddih. Kam, je prav za prav stranskega pomena. Kajti naj bi si bil izbral to ali drugo obalo, to ali drugo letovišče, povsod bi se bil peljal z istimi dobrimi nameni in sklepi: da po možnosti izkoristi svoj dopust. Hotel je udobno stanovati, imeti dobro hrano, veseliti se v lepi naravi in — ne navsezadnje — priti do kakega prijetnega ljubimkanja.

Sedaj je bil na cilju. Vse se je razvijalo v njegovo popolno zadovoljstvo, in kar je še manjalo, ljubimkanje, se bo gotovo tudi našlo. Da pa bo dovršeno v pravem smislu besede, za to je že hotel poskrbeti, ker je imel v tem dovolj izkustev.

Kmalu se je pojavila tudi ta važna, dobro znana in vendar vedno nova zabava na vidiku. Previdnost, ki je sploh skrbela zanj v njegovo popolno zadovoljnost, ga je pri tretjem zajtrku na hotelski terasi posadila prav nasproti gospodični Mari. Mara je bila ljubka mlada brinetka in Lavoslav je zaslutil za zastrmi, temnim pogledom njenih ržnih oči vroč temperament. Sklenil je, da bo zavzel nekaj časa samo opazovalno stališče, preden bo poskusil kako zblizanje — mogoče kake četrte ure. Zakaj nemalo se je ponašal s tem, da je dober poznavalec ženskega spola s posebno ostrim pogledom.

Mlada dama pri sosedni mizi, ki je imela čaj, maslo, med in pecivo pred seboj, je bila zaradi tega predmet pozornih raziskovanj. Oči so kazale temperament, usta — tako se je zdelo — niso bile poljubno preveč protivna, lepo oblikovana bradica je izpričevala trdno voljo in Lavoslav bi bil prisegel na to, da je gospodična kakor on voljna uživati dopust v vsakem pogledu izčrpnem.

Tudi Mara je dvignila glavo in natančno motrila mladega gospoda, ki je sedel v smeri njenih pogledov. Lavoslav je pri tem ugotovil, da iz temnih oči ne odseva samo strast, temveč tudi razumnost. Tudi to lastnost je knjižil v svoj prid. Gotovo je bilo to zelo razumno dekle, ki je starodavne predsodke že davno vrglo čez krov. To vse je soglašalo z njegovimi načrti.

Namenil se je, da prikljče kako malo naključje, ki naj bi ga seznanilo z mlado damo. Toda Mara ga je prehitela.

več odobraval novo hlačjo prikazen. Tudi gospod župnik so poškilili večkrat pri pridigi na kratkohačnika, in rekel bi, da ne ravno prijazno.

Toda zgodba o kratkih hlačah še ni pri kraju, res da ne. Kar poslušajte!

Ko je bila maša pri kraju, so vsi dedci kakor obsedeni tekli domov in vlekli za seboj svoje babure, da so jim krila frfotala kakor perutnice preplanihen gossem. Sicer so kolovratili dedci kaj radi po Butalah, kjer so se divili drug drugemu in svoji pameti. A danes? Moj Bog!

Doma pa so morale vzeti vse ženske v roke škarje in tista zapoved o nedelji jim ni segla niti malo do srca. Škre, škrc in pri-tajeno šepetanje se je slišalo skoraj iz vseh bajt; človek, ki bi korakal skozi vas in ki ne bi vedel, čemu vse to, si gotovo ne bi mogel misliti kaj dobrega. Tu in tam se je prismodilo še kosilo. Pa kaj zato! In kmalu so se zopet zgrnili vsi dedci po Butalah in lahko se reče, da ni bilo med njimi niti enega, ki bi nosil še dolge hlače.

O mati županja, o Kunigunda in Barbara, kaj ste vendar napravile iz sicer vrlih in pametnih možakarjev. Popoldan se je pa trlo ljudi pri krčmarju Boltežarju. Seveda ni bilo modrovanja ne konca ne kraja. Poleg tega pa so vsi Butalčani moškega spola stegovali svoje krake, kar se je dalo, da bi ja vsi videli, da ni med njimi niti enega, ki bi nosil še dolge hlače.

O, pa je bil še eden, in to mežnar. Kakor ose so planili vsi nadenj in ga spodili domov, kajti garjeve ovce ne trpijo med seboj, so dejali.

Se danes nosijo butalski možakarji kratke hlače, in če ne verjamete, pojdite gledat in mi povejte potem, če nimam prav.

Lahna sapica, ki se je dvignila, je bila v hipu nameščena za pismonošo, pismo, katerega je gospodična pravkar prejela od staršev, je smela pomesti z mize — in Mara je že pazila, da ji ga ni bilo treba zadnji trenutek ujeti. Tako je Lavoslav samo ob sebi umevno skočil za pismom in ga s poklonom izročil mladi dami.

Bil je sijajno razpoložen. Zaupal je v previdnost, da se bo vse razvijalo v določeno smer. — Tako je upala tudi Mara. Tudi ona je imela o dopustu trdne nazore in tudi ona je hrepenela po dovršeni ljubezni.

Lavoslav je seveda skrbel za to, da svojo tritedensko izvoljenko čim prej seznanj z lastnimi nazori o dovršeni ljubezni.

„ . . . in kar je glavno: obojestranska svoboda. Kadar gresta oba narazen — slovo brez solza. Nikakih vezi za vse življenje. In predvsem nobenih sumničenj in nikakega ljubosumja . . . Treba je življenje pravilno uživati . . . ne povpraševati, kaj je bilo večeraj in kaj bo jutri . . ."

Lavoslav je bil navdušen, ko je dražestna Mara spremljala vsako njegovo globokoumno modrost s pritrditvami: "samo ob sebi umevno", "jasno", "to je tudi moje mnenje", "imate čisto prav". Ni se spomnil na nobeno dekle, ki bi se takim nazorem ne upiralo in jih pobijalo. Seveda brez uspeha. Njegovi nazori so bili pregloboko ukoreninjeni.

Lavoslavov dopust se je blizal koncu. Če bi napravil bilanco o teh treh tednih, bi bila izpadla povsem ugodno. Kajti nedvomno je bila Mara najdražestnejše bitje, kar jih je kdaj spoznal med svojimi počitnicami. Srečna Mara, ki je še lahko ostala! Pisarna, v kateri je bila zaposlena kot tajnica, je ostala še nekaj časa zaprta.

Lavoslav je spremljal Mara na zadnjem skupnem sprehodu. Bil je poletni večer, ki je nekoliko shladil podnevno vročino. Opojni vonji rož so plavalji po ozračju in murni so črčili po travnikih.

"Mara, kaj ne, ti boš vedno mislila name?" jo je nenadoma vprašal. Ni šele pomišljaj, naj govori. Pri nobeni drugi svoji besedi ni predložil strazne cenzuri svoje pameti, da bi ne izmuznil besede, iz katere bi mogle nastati kakšne trajnejše. Toda nasproti njej so bili ki pomisleki odveč, ker njim zori so se doslej vedno strnjali z njegovimi.

To pa je že davno pozabil, lo mu je bolešno in temno arcu in ni mislil drugače, da bo Mara zagotovljala, da zelo jo boli to slovo. Toda šlo je drugače.

"Mislim, da bom sedaj vendar v družbi z doktorjem Gabro je odgovorila. "Skoda, da se odpelješ! Pa saj to sva vse že od vsega početka."

Lavoslav je planil pokoncu. "Kaj boš? Kaj praviš? In če naslednika zame? In doktorja Gabra, tega idiota? da idiot ali ne, ti ne smeš tuj tukaj sama niti eno uro! kakor ne bom trpel, da boš okrog ljubimkvala z drugimi."

Ves, besen je tekal sem in pred kloppo, na kateri je sedel Mara.

"Toda Lav, kaj ti je? Ne že pozabil? Kadar gresta narazen, slovo brez solza, predvsem nobenih sumničenj, nikakega ljubosumja, samo ne! Ne povpraševati, kaj je bilo večeraj in kaj bo jutri . . ."

"Mara, prosim te, nehaj s temi lahkomišelnimi govori! zumno dekle, kot ti! Kdo pa je učil takih neumnosti? In meni take stvari poveš v obliki? Kaj ne veš, da je ljubim?"

SLOVENSKA NARODNA PODPORNJA JEDNOTA
sedaj svoje publikacije in še posebej list Prosveta za koristi, ter potrdi agitacijo svojih družtev in članov za propagando svojih idej. Niti pa ne za propagando drugih podobnih organizacij. Vsaka organizacija običajno svoje glasilo. Torej zagotovo vsi člani in naznanila drugih podobnih organizacij in njih družtev ne go polijajo listu Prosveta.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, častnike, knjižni kolektarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J.
TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Gone zmerno, unijsko delo prvo
Pišite po informacije na naslov:
SNPJ PRINTERY
2857-59 S. LAWDALE AVENUE - CHICAGO, ILLINOIS
TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in prijetej eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročniku. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$2.00 in eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri vpisu \$1.00 in tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vroška reč, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad imel list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov prenehajo biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Aka tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnina.

Cena listu Prosveta je:
Za Družni drave in Kanado \$2.00 Za Cicero in Chicago je \$1.50
1 tednik in \$0.00 1 tednik in \$0.00
2 tednika in \$0.00 2 tednika in \$0.00
3 tednike in \$0.00 3 tednike in \$0.00
4 tednike in \$0.00 4 tednike in \$0.00
5 tednikov in \$0.00 5 tednikov in \$0.00
Za Evropo je \$2.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, SNPJ,
2857 So. Lawdale Ave.
Chicago, Ill.

Priloženo pošlijam naročnino za list Prosveto vsoto \$
1) Ime Čl. druživa št.
Naslov
Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledenih članov moje družine:
2) Čl. druživa št.
3) Čl. druživa št.
4) Čl. druživa št.
5) Čl. druživa št.
Mesto Druživa
Nov naročnik Star naročnik